

4. Караман І.В., Козіна В.В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. – К.: ВАІТЕ, 2015. – 136 с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 03.11.2019).

6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. Дата оновлення: 19.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 03.11.2019).

7. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. Дата оновлення: 21.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення 03.11.2019).

8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 20.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення 03.11.2019).

Гребенькова Маргарита Святославівна,
ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

МОВЛЕННЄВА МАНІПУЛЯЦІЯ

Після глобалізації суспільства людство зіштовхнулося з різними соціальними проблемами. Однією з них є маніпуляція, яка нині є одною з головних проблем в таких суспільних ланках, як: політика, економіка, юриспруденція та маркетинг.

Маніпуляція – Manipulation – це провадження переконання до крайності, де одна сторона має вигоду за кошт другої. Корінь слова «маніпуляція» походить від латинського слова manus – рука, в словниках тлумачиться як дія, спрямована на об'єкти з певними намірами, цілями (наприклад, ручне керування, огляд пацієнта лікарем за допомогою рук тощо), тобто для таких дій потрібні спритність і вправність. Звідси походить і сучасне переносне значення слова – спритне поводження з людьми як із об'єктами, речами. Оксфордський словник англійської мови трактує маніпуляцію як «акт впливу на людей або керування ними зі спритністю, особливо із зневажливим підтекстом, як приховане керування або вплив» [4, с. 88].

Маніпуляцією в мовній комунікації є здійснюване мимоволі або з певною метою прихований непрямий психо-комунікативний вплив на реципієнта, групу осіб або кількість осіб, що забезпечує зміну взаємопов'язаних алгоритмів і режимів функціонування їх свідомості, підсвідомого і несвідомого [3, с. 11].

Маніпулювання – це вплив на людину з метою змусити її що-небудь зробити несвідомо або наперекір її власному бажанню, думці, намірам. Мовний вплив – це вплив на людину за допомогою мови метою переконати її свідомо прийняти бажану маніпулятору точку зору, свідомо прийняти рішення про яку-небудь дію [1, с. 24].

Використовуються в практиці повсякденного спілкування маніпуляції любов'ю, страхом, невпевненістю в собі, почуттям провини, почуттям гордості, почуттям жалю [2, с. 231]. Фесенко Г. Г. поділяє маніпуляцію на: шантаж, тиск і маніпуляція почуттями [4, с. 89]. Доценко Є. Л. вважає доцільним виділити декотрі види маніпуляції: маніпуляцію образами; конвенційну маніпуляцію; операціонально-предметну маніпуляцію; експлуатацію особистості; маніпуляцію духовністю [3, с. 12].

Маніпулятор може навмисно довести жертву в потрібний психічний стан. Вчені наводять маніпулятивні техніки, які стають все більш витонченими і замаскованими, свідомо або несвідомо використовуються телебаченням, в повсякденній і діловій взаємодії: 1) стереотипи сприйняття і поведінки [3, с.14]; 2) нетерплячість, невпевненість у собі, марнославство, зосередженість (повторення інформації з метою закріплення у масовій свідомості), жалісливість, пригніченість, розгубленість, нерішучість, ейфорію, азартність, жадібність, хвастоці; 3) евфемізми й імплікатури (натяки), підміна понять, двозначність, порівняння на користь маніпулятора, переосмислення, імплантована оцінка (негативна інформація про політичних опонентів, негативно забарвлене оціночне судження, приховування думки громадськості, бездоказові твердження), мовне скріплення, помилковий вибір; 4) риторичне питання; 5) помилкова аналогія, уникнення негативних частинок «ні» і «не» [2, с. 231]; 6) використання прийомів сугестії в мовній маніпуляції (м'якість та сила голосу, багатство інтонацій, паузи, високий темп мови); 7) підміна нейтральних понять емоційно-оцінними коррелянтами і навпаки, оборотність понять; 8) ефекти ілюзії сприйняття [3, с.14]; 9) оперативність викладення та нагромадження інформації; 10) бажане становище подається як

факт, який вже відбувся; 11) відволікання уваги суспільства від важливих подій на менш значущі з метою зниження психологічного опору з боку суспільства; 12) заміщення суб'єкта дії(підбір «акторів» до сюжету); 13) індивідуальні особливості психіки, шаблони, асоціації, стандарти поведінки; 14) ілюзія вибору (блокування «невигідної» інформації, затримання її або викладення у сприятливому для подання контексті напівправа, яка полягає в неповному викладі інформації) [5, с. 120–123].

Отже, досить часто в різних життєвих ситуаціях люди використовують прийоми мовного маніпулювання, деколи інтуїтивно, деколи – цілком усвідомлено. Обізнаність кожної особистості видів, способів та технік мовленнєвої маніпуляції допоможе уникнути впливу маніпулятора.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. В. Риторика : навч. посіб. / В. В. Бондаренко. – Харків : ХНАДУ, 2013. – 111 с.

2. Ієвлев О. М. Мовна маніпуляція: техніки маніпуляцій у спілкуванні / О. М. Ієвлев, О. П. Калінська // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : збірник тез за матеріалами VIII Науково-технічної конференції науково-педагогічних працівників, 26–31 березня 2012 року / Національний університет «Львівська політехніка», Інститут підприємництва та перспективних технологій. – Львів, 2012. – С. 231–232.

3. Калита А.А., Тараненко Л.И. Речевая манипуляция: определение, функция, механизм реализации / А. А. Калита, Л. И. Тараненко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – № 1022. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». – Вип. 71. – Харків. – 2012. – С. 10–19.

4. Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія: Конспект лекцій/ Г. Г. Фесенко. – Х. : ХНУМГ, 2013. – 132 с.

5. Чік Л. Засоби мовного маніпулювання у сучасних ЗМІ / Л. Чік // Літературний процес: методологія, імена, тенденції. Філологічні науки. – 2015. – № 5. – С. 121–123.